

Field : Education

Type : Research Article

Recieved:19.10.2015 - *Accepted*:14.12.2015

Devirli ve Devirsiz Spor Yapan Sporcuların Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi: Pilot Çalışma

Cem Sinan ASLAN¹, Oğuzhan DALKIRAN¹, Uğur ÖZER²

¹ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Burdur, TÜRKİYE

² Cumhuriyet Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Sivas, TÜRKİYE

E-posta: caslan@cumhuriyet.edu.tr

Öz

Bu çalışmanın amacı; devirli ve devirsiz spor yapan kadın ve erkek sporcuların çoklu zekâ alanlarının incelenmesidir.

Çalışmaya, “devirli (CG)” spor yapan 39 kişi, “devirsiz (ACG)” spor yapan 42 kişi olmak üzere iki gruba ayrılmış toplam 81 sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılara; "Multiple Intelligence Scale" isimli, orijinali McClellan and Conti (2008)'ye ait olan ve Türkçe geçerliği ve güvenilirliği Babacan (2012) tarafından gerçekleştirilen “Çoklu Zekâ Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçek; 3 alt başlık halinde toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçek ile birlikte katılımcılar tarafından, demografik özellikleri belirleyen 4 maddelik bir form doldurulmuştur. Ölçekten elde edilen veriler SPSS (Ver.22) paket programında yer alan frekans, yüzdeler hesaplamalar ve Student t Test yöntemleri ile analiz edilmiştir. Alfa (α) değeri olarak 0,05 kabul edilmiştir. Grupların ortalama yaşları CG için 21,59±3,48 yıl, ACG için ise 21,45±1,99 yıldır. Sonuç olarak; CG için “Varoluşçu ve İçsel Zekâ ” alanları baskın olarak tespit edilirken, ACG için ise “Görsel Zekâ ” alanının daha baskın olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sporcu, Çoklu Zekâ, Devirli Branşlar, Devirsiz Branşlar

Investigation of Athletes' Multiple Intelligence Domains Doing Cyclic and Acyclic Sports: A Pilot Study

Cem Sinan ASLAN¹, Oğuzhan DALKIRAN¹, Uğur ÖZER²

¹ Mehmet Akif Ersoy University, School of Physical Education and Sport, Burdur, TURKEY

² Cumhuriyet Üniversitesi, School of Physical Education and Sport, Sivas, TURKEY

Email: caslan@cumhuriyet.edu.tr

Abstract

The purpose of the present study was to determine multiple intelligence domains of male and female athletes according to their sport branches which are cyclic or acyclic.

81 athletes participated voluntarily in the study divided into 2 groups as 39 in cyclic group (CG) and 41 in acyclic group (ACG). "Multiple Intelligence Scale" belongs to McClellan and Conti (2008), whose Turkish validity and reliability studies were carried out by Babacan (2012), was used as the data collection tool. This scale has 27 items and three subscales. Also, an information form with 4 items that would demonstrate the students' demographic structure has been filled. Values obtained from scale were compared statistically by using SPSS (ver. 22) with the help of frequencies, percentages, and Student Samples t Test. Alpha level was set as 0,05 for statistical significance. The average age of the groups were $21,59 \pm 3,48$ years for CG and $21,45 \pm 1,99$ years for ACG. As a conclusion; "Existential and Intra-personal Intelligence" was determined as the premier intelligence areas for the athletes of CG. In addition, "Visual Intelligence" was found as the premier dominant area for athletes of ACG.

Keywords: Athlete, Multiple Intelligence, Cyclic Branches, Acyclic Branches

1. Giriş

Zekânın ne olduğu ve nasıl tanımlanması gerektiği konusu uzun yıllardan beri birçok eğitimcinin ilgi alanını oluşturmaktadır. Bazı eğitimciler, insanın zihinsel işlevlerini veya performanslarını temel alıp insan zekâsını ölçtüğünü varsayan çeşitli IQ (Intelligence Quotient) testleri geliştirerek zekâyı kendilerinin hazırladıkları bu "testlerin ölçtüğü nitelik" (yani, zekâ düzeyi, zekâ seviyesi veya zekâ katsayısı) olarak tanımlarken, diğer bazıları da zekâyı bir bireyin sahip olduğu "öğrenme gücü" olarak yorumlamışlardır.

Çoklu zekâ teorisi, insan zihnine açılan adeta bir pencere gibidir ve beynin çeşitli bölümlerinin spesifik fonksiyonlarını açıklar. Diğer bir deyişle, çoklu zekâ teorisi, insan zekâsının dünyadaki içeriğe (örneğin, çeşitli olgulara, olaylara, seslere veya nesnelere) nasıl tepkide bulunduğunu ve bu içeriği nasıl içselleştirip zihninde yorumladığını açıklamaya çalışır. Dolayısıyla, çoklu zekâ teorisi açısından bakıldığında, zekâ, çok yönlü bir kapasitedir, bir potansiyeldir veya bir yetidir. Ayrıca, zekâ bir bireyin genetik kalıtımıyla olduğu kadar, bu bireyin ekolojik ve kültürel çevresiyle olan tecrübe ve deneyimleriyle de şekillenir (Saban, 2005).

Çoklu zekâ kuramı; her bireyin zekâ seviyesinin özerk yetenekler tarafından şekillendiğini ve her çocuğun bir veya birkaç alanda zekâ potansiyeline sahip olduğunu iddia eder. Bireylerde düşük ya da üstün zekâ tanımlaması yerine farklı zekâ tipleri ve potansiyeline dikkati çekmiştir (Bümen, 2011).

Sporda yer alan bütün beceriler göz önünde bulundurulduğunda “devirli ve devirsiz” olmak üzere, temelde iki ayrı sınıflama biçimi ortaya çıkmaktadır (Sevim, 2002). Devirli grupta yürüyüş, koşu, kayak, hız pateni, yüzme, kürek, bisiklet ve kano gibi sporlar vardır. Bu sporların özelliği; motor hareketin, yinelenen dönüşümlü hareketlerden oluşmasıdır. Kişi hareketin bir bölümünü öğrenir öğrenmez onu uzun süre sürekli bir biçimde yineler. Devirsiz grupta ise; gülle atma, disk atma, birçok jimnastik ve takım sporları becerileri, güreş, boks, eskrim, vb. sporları kapsar. Burada, hareketin başlangıçtan bitime kadar bir ritim olmasına rağmen yineleme yoktur. Hareket başlar ve biter. Antrenörlerin yukarıda belirtilen sınıflandırmayı ve her becerinin özelliklerini kavramasının, uygulanacak doğru öğretim yöntemini seçmede önemli bir işlevi bulunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; devirli ve devirsiz spor branşlarında yer alan kadın ve erkek sporcuların çoklu zekâ alanlarının incelenmesidir.

2. Yöntem

Çalışmaya, 5 yıl ve üstünde spor geçmişi olan, “devirli (CG)” spor yapan 39 kişi, “devirsiz (ACG)” spor yapan 42 kişi olmak üzere iki gruba ayrılmış toplam 81 sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda cinsiyete göre bir fark çıkmamasından dolayı her iki grupta da kadın ve erkek sporcular birlikte yer almışlardır. Araştırma; kesitsel özellik taşıyan betimleyici modelde tasarlanmıştır.

Katılımcılara; “Multiple Intelligence Scale” isimli, orijinali McClellan and Conti (2008)’ye ait olan ve Türkçe geçerliği ve güvenilirliği Babacan (2012) tarafından gerçekleştirilen “Çoklu Zekâ Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçek ile birlikte katılımcılar tarafından, demografik özellikleri

belirleyen 4 maddelik bir form doldurulmuştur. Bu formda; katılımcıların “Yaş, cinsiyet, spor branşı ve spor yaşı” özelliklerinin belirlenmesini sağlayacak sorular sorulmuştur.

McClellan ve Conti (2008) tarafından geliştirilen ve “Çoklu Zekâ Ölçeği” adı altında Babacan (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek, Gardner’ın ele almış olduğu dokuz zekâ alanını (Sözel Zekâ, Mantıksal Zekâ, Bedensel/Kinestetik Zekâ, Müziksel Zekâ, Görsel Zekâ, Kişilerarası/Sosyal Zekâ, İçsel Zekâ, Doğacı Zekâ ve Varoluşçu Zekâ) kapsayan 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, bireylerin hangi zekâ alanında baskın olduklarını saptamak amacıyla tasarlanmıştır. Ölçekte var olan 27 madde üç bölüme ayrılarak her bir bölümdeki dokuz madde birer zekâ alanını temsil etmektedir. Katılımcılardan, kendilerine en yakın olarak gördükleri ifadeden en uzak olana doğru bir sıralama yapmaları istenmiştir. Böylece, kendilerine en yakın hissettikleri ifadenin yanına 1 puan; en uzak olduğunu düşündükleri ifadenin yanına ise 9 puan yerleştirmişlerdir. Katılımcıların en çok hangi zekâ alanına eğilimli olduğu, zekâ alanını temsil eden maddelere verdikleri en düşük puan toplamının belirlenmesiyle ortaya çıkmaktadır. Her bir zekâ alanındaki soruların sıralamaları toplanır ve en düşük puana sahip olan zekâ alanı, cevaplayanın baskın olduğu zekâ alanı olarak kabul edilir. Ölçekten elde edilen en düşük puan 3; en yüksek puan ise 27’dir. Babacan (2012)’in ölçeğin Türkçe’ye uyarlanmasındaki uygulamalarından elde edilen veriler arasındaki korelasyon katsayısı toplam puanda 0,68-0,80 aralığında ($p<0,05$) olarak bulunmuştur. Korelasyon katsayısının 0,70-1,00 arasında olması yüksek düzeyde bir ilişki olarak tanımlanır (Büyüköztürk, 2010; Çokluk ve ark., 2010). Literatür dikkate alındığında, ÇZÖ’ nün İngilizce formu ile ÇZÖ’ nün Türkçe formundan elde edilen puanlar arasında pozitif ve anlamlı bir korelasyon olduğu görülmüş ve Türkçe’ye uyarlanan ölçek orijinaline eşdeğer kabul edilmiştir (Babacan, 2012).

Ölçekten elde edilen veriler SPSS (Ver.22) paket programında yer alan frekans, yüzdellik hesaplamalar ve Student t Test yöntemleri ile analiz edilmiştir. Parametrik testlerin uygulanmasına Shapiro-Wilks test sonuçlarına göre karar verilmiştir. Yanılma düzeyi (α) 0,05 olarak kabul edilmiştir.

3. Bulgular

Katılımcılardan elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirme sonuçları tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Grupların Sayısal Dağılımı

Değişken	Düzye	n	%
Spor Branşı	Devirli	39	48,1
	Devirsiz	42	51,9
	Toplam	81	100

Çalışma grubunu oluşturan toplam 81 katılımcının 39 (%48,1)’u devirli, 42 (%51,9)’si devirsiz spor branşı ile uğraşmaktadır.

Tablo 2. Grupların Yaş Ortalama Dağılımı

Değişken	Düzye	\bar{x}	ss
Yaş	Devirli	21,59	3,48
	Devirsiz	21,45	1,99

Devirli spor branşına sahip grubun yaş ortalaması 21,59, devirsiz spor branşına sahip grubun yaş ortalaması ise 21,45'tir.

Tablo 3. Devirli Devirsiz Spor Branşı Değişkenine Göre Varoluşçu Zekâ Türü Puanları t-Testi Sonuçları

Değişken	n	\bar{x}	S	sd	t	p
Devirli	39	12,97	3,23	79	2,29	,025*
Devirsiz	42	11,12	3,99			

*p<0,05

Varoluşçu zekâ türü puanları devirli ve devirsiz spor branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{79}=2,29$, $p<.05$). Devirli spor branş grubunun varoluşçu zekâ puanları ($\bar{x}=12,97$), devirsiz spor branş grubunun ($\bar{x}=11,12$) puanlarına göre daha yüksektir. Bu bulguya göre; devirsiz spor yapanların varoluşçu zekâ alanında daha baskın olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Devirli Devirsiz Spor Branşı Değişkenine Göre İçsel Zekâ Türü Puanları t-Testi

Değişken	n	\bar{x}	S	sd	t	p
Devirli	39	11,49	4,08	79	2,36	,021*
Devirsiz	42	9,60	3,09			

*p<0,05

İçsel zekâ türü puanları devirli ve devirsiz spor branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{79}=2,36$, $p<.05$). Devirli spor branş grubunun içsel zekâ puanları ($\bar{x}=11,49$), devirsiz spor branş grubunun ($\bar{x}=9,60$) puanlarına göre daha yüksektir. Bu bulguya göre; devirsiz spor yapanların içsel zekâ alanında daha baskın olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Devirli Devirsiz Spor Branşı Değişkenine Göre Görsel Zekâ Türü Puanları t-Testi

Değişken	n	\bar{x}	S	sd	t	p
Devirli	39	16,92	4,40	79	2,11	,038*
Devirsiz	42	18,74	3,20			

*p<0,05

Görsel zekâ türü puanları devirli ve devirsiz spor branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{79}=2,11$, $p<.05$). Devirsiz spor branş grubunun görsel zekâ puanları ($\bar{x}=18,74$),

devirli spor branş grubunun ($\bar{x}=16,92$) puanlarına göre daha yüksektir. Bu bulguya göre; devirli spor yapanların görsel zekâ alanında daha baskın olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Devirli Devirsiz Spor Branşı Değişkenine Göre Bedensel/Kinestetik, Sosyal, Mantıksal, Müziksel, Doğacı, Sözel Zekâ Türü Puanları t-Testi Sonuçları

Zekâ Türü	Değişken	n	\bar{x}	S	sd	t	p
Bedensel/Kinestetik	Devirli	39	13,46	4,43	79	1,17	,244
	Devirsiz	42	12,29	4,58			
Kişisel	Devirli	39	13,18	4,82	79	1,45	,152
	Devirsiz	42	11,69	4,44			
Mantıksal	Devirli	39	12,69	4,39	79	,05	,959
	Devirsiz	42	12,74	3,60			
Müziksel	Devirli	39	17,33	4,75	79	1,57	,121
	Devirsiz	42	18,81	3,68			
Doğacı	Devirli	39	17,08	3,79	79	1,24	,220
	Devirsiz	42	18,07	3,46			
Sözel	Devirli	39	19,67	5,61	79	1,66	,101
	Devirsiz	42	21,52	4,41			

p>0,05

Bedensel/Kinestetik, Sosyal, Mantıksal, Müziksel, Doğacı, Sözel zekâ türü puanları devirli ve devirsiz spor branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Literatürde çoklu zekâ ile spor konularını birleştirerek yapılmış birçok araştırmaya rastlanırken, spor branşları ya da devirli/devirsiz sporlar ile çoklu zekâyı birlikte ele almış bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Bu nedenle, bu çalışma sonuçları ile literatürde yer alan çalışma sonuçları yeterince tartışılmamıştır.

Sporcuların çoklu zekâ alanlarını inceleyen birçok araştırmada (Ürgüp ve Aslan, 2015; Baba Kaya ve ark., 2015; Kahraman ve Bavlı, 2014; Kul ve ark., 2014) bildirilen ortalama yaş değerleri ile bu çalışmada elde edilen yaş değerleri birbirleriyle benzerlik taşımaktadır.

Bu çalışmada sporculara en yakın zekâ alanları “İçsel, Sosyal, Mantıksal ve Bedensel/Kinestetik Zekâ” olurken, Kahraman ve Bavlı (2014) “İçsel, Sosyal ve Bedensel Zekâ” alanlarını, Çinkiliç ve Soyer (2013) “Bedensel/Kinestetik Zekâ” alanını, Güllü ve Tekin (2009) “Bedensel, Sosyal ve İçsel Zekâ” alanlarını, Kul ve ark. (2014) “Sosyal ve Bedensel Zekâ” alanlarını, Kiremitçi ve Canpolat (2014) ise “Bedensel, Sosyal ve İçsel Zekâ” alanlarını spor yapan kişilere en yakın zekâ alanları olarak bildirmişlerdir. Bu çalışmada bulunan sonuçlar ile literatür genelde uyumludur.

Spor branşlarını devirli ve devirsiz olarak ayırıp çoklu zekâ alanları açısından inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmasa da bazı çalışmalar branşlar açısından konuyu ele almışlardır. Bunlardan Altınok (2008)’un çalışmasında, bireysel sporlar ile uğraşan sporcuların takım sporları ile uğraşan sporculardan daha fazla bedensel/kinestetik zekâ

düzeyine sahip oldukları tespit edilirken, Tekin (2009)'in çalışma sonucunda ise bireysel sporla uğraşan bireylerin, takım sporuyla uğraşan bireylerden daha yüksek sosyal ve içsel zekâya sahip oldukları tespit edilmiştir. Buna karşın, Baba Kaya ve ark. (2015) çalışmalarında bireysel ve takım sporu yapan sporcuların bedensel/kinestetik zekâları arasında fark olmadığını bildirmişlerdir. Bu durumda sporun yapısı ya da uygulanış şekli ile zekâ alanlarının farklılığı arasında bir bağ olduğu düşünülebilir.

Bu çalışma sonucunda; sporda yer alan bütün beceriler göz önünde bulundurulduğunda, temel bir sınıflandırma biçimi olan “devirli ve devirsiz” sporları uygulayan sporcuların baskın zekâ alanlarında farklılıklar olduğu ortaya konmuştur. Yürüyüş, koşu, kayak, hız pateni, yüzme, kürek, bisiklet, kano, vb. devirli grupta yer alan sporları yapan sporcuların “Görsel Zekâ” alanı daha baskın durumdayken, gülle atma, disk atma, birçok cimnastik ve takım sporları, güreş, boks, eskrim, vb. devirsiz grupta yer alan sporcularda ise “İçsel ve Varoluşçu Zekâ” alanları daha baskın durumdadır. Buradan yola çıkarak; bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile ileride daha kapsamlı örneklerle yapılacak çalışmalardan elde edilecek sonuçların benzer çıkması durumunda, “çoklu zekâ alanları” olgusu çocukları spor branşlarına yönlendirmede ya da sporda yetenek seçiminde kullanılabilecek kriterlerden biri haline gelebilir.

KAYNAKÇA

Altınok E (2008). *Beden Eğitimi Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Baba Kaya H, Karakaş G, Gizdem S (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bedensel/kinestetik zekâsı ile akademik başarılarının incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 66-74.

Babacan T (2012). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Üst-Bilişsel Okuma Stratejileri ile Çoklu Zekâ Alanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bümen NT (2011). *Çoklu Zekâ*. Ed. Özcan DEMİREL Eğitimde Yeni Yönelimler 5. Baskı. Ankara: Pegem Akademi, s.1-3.

Büyüköztürk Ş (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (12. Baskı) Ankara: Pegem Yayıncılık.

Çinkılıç İ, Soyer F (2013). Beden eğitimi öğretmen adaylarının çoklu zekâ alanları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 8(1), 4-16.

Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Güllü M, Tekin M (2009). Spor Lisesi Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanlarının Karşılaştırılması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 247-258.

Kahraman Dİ, Bavli Ö (2014). Investigation the multiple intelligence areas of university students who study in different departments. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 3(3), 65-71.

Kul M, Bozkuş T, Erol Z, Elçi G (2014). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu sınavlarında kayıt yaptırmaya hak kazanan adaylar ile hak kazanamayan adayların çoklu zekâ alanların karşılaştırılması üzerine bir araştırma. *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue 1, 891-897.

McClellan JA, Conti GJ (2008). Identifying the multiple intelligences of your students. *Journal of Adult Education*, 37(1), 13-32.

Saban A (2005). *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim*. 5. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sevim Y (2002). *Antrenman Bilgisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tekin M (2009). Ferdi ve takım sporlarında erkek ve kız sporcuların farklı zekâ tiplerindeki seviyelerinin karşılaştırılması. *ATABESBD*, 11(4), 29-51.

Ürgüp S, Aslan CS (2015). Investigation of students' multiple intelligence domains in three different departments of the school of physical education and sports. *Educational Research and Reviews*, 10(15), 2068-2075.